

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR SVENSKA VALLFÖRENINGEN – verksamhetsåret 1 juli 2021–30 juni 2022

Föreningens styrelse

Under verksamhetsåret 2021/2022 har styrelsen haft följande sammansättning:

Per Rudengren, Vik, Mellösa	ordförande
Linda af Geijerstam, Kåtorp, Färjestaden	v. ordförande
Nilla Nilsson-Linde, SLU, Uppsala	sekreterare
Lars Jakobsson, Blyberga, Lillkyrka	kassör
Maria Wahlquist, Lagestorp, Vallåkra	
Matilda Johansson, Götala, Skara	
Kristina Sigfridsson, Sävast, Boden	

Suppleanter:

Thomas Bengtsson, Ahleslöv, Rolfstorp
Rolf Spörndly, SLU, Uppsala
Kjell Sandahl, Vasen, Nye
Åke Johansson, Lilla Hult, Färjestaden
Sofia Kämpe, Skogaryd, Karlsborg
Gunnar Liljebäck, Östra Stråkan, Överkalix

Adjungerad:

Jan Jansson, Dalstorp

Revisorer

Revisorer har varit Lars Ericson, Umeå och Magnus Halling, Uppsala med Ingvar Persson, Umeå och Gunnar Danielsson, Kosta som suppleanter.

Valberedning

Valberedningen har bestått av Göran Lindgren, Klässbol, sammankallande, Kjell Ivarsson, Stockholm, Thomas Karlberg, Söderköping och Emma Hjelm, Hörby.

Målsättning

Föreningen skall inspirera till en intensiv verksamhet på vallområdet inom ramen för de resurser som redan finns samt verka för utökade resurser. Verksamheten skall utgå från lantbrukarnas behov och gälla hela företaget. Samarbete mellan olika organisationer som arbetar inom grovfodersektorn skall främjas. Föreningen skall främja forskning, försöksverksamhet och rådgivning.

Följande målsättningar skall vara vägledande för **styrelsens** arbete:

* Sköta medlemsvården

- Lokalföreningen är central för medlemsvärvningen. Styrelsen skall stötta lokalföreningarna och kommunikationen dem emellan samt verka för bildandet av nya föreningar.
- Ökad kännedom om föreningens existens behövs för medlemsvärvning.

* Identifiera angelägna kunskapsluckor

- Styrelsen skall identifiera och belysa problemområden som kan fokuseras vid t.ex. seminarier, års- och sommarmöten.
- Styrelsen skall verka för att vallföreningen får medverka vid prioriteringen av medel till forsknings- och försöksverksamhet på grovfoderområdet.

* Förmedla kunskap

- Styrelsen skall förmedla aktuell kunskap och erfarenheter från såväl forskningen som praktiken via t.ex. Svenska Vallbrev för att få fler kompetenta grovfoderproducenter.
- Styrelsen skall informera samhället, t.ex. politiker, om aktuella frågor med vallanknytning.
- Exempel på upplysningsverksamhet är annonsering av olika typer av utbildningar på grovfoderområdet.

Styrelsemöten

Styrelsen har under verksamhetsåret förutom årsmötet haft nio protokollförda sammanträden, varav sex i digital form via verktyget Zoom. Samtliga ordinarie ledamöter och suppleanter kallas till samtliga möten.

Årsmötet

Svenska Vallföreningen höll sitt årsmöte på SLU i Alnarp och via Zoom tisdagen den 9 november 2021 i samverkan med Alnarps Mjölkdag (bil. 1). Tjugofem medlemmar deltog på årsmötet. Linda af Geijersstam har publicerat ett referat i Svenska Vallbrev 2021:7 (bil. 2).

Vid Svenska Vallföreningens årsmöte omvaldes Per Rudengren, Mellösa som ordförande på ett år. Som ordinarie ledamöter omvaldes Matilda Johansson på tre år och Linda af Geijersstam nyvaldes på ett år (fyllnadsväl). Till suppleanter omvaldes Kjell Sandahl och Sofia Kämpe på tre år samt nyvaldes Åke Johansson på ett år (fyllnadsväl).

Till ordinarie revisorer för räkenskapsåret 2021/2022 nyvaldes Lars Ericson, Umeå, då Tobias Andersson, Veddige avböjt omval, och omvaldes Magnus Halling, Uppsala. Till suppleanter nyvaldes Ingvar Persson, Umeå och omvaldes Gunnar Danielsson, Kosta. Till valberedning omvaldes Göran Lindgren, Klässbol (sammankallande), Emma Hjelm, Hörby, Kjell Ivarsson, Stockholm och Thomas Karlberg, Söderköping.

Lokalföreningar

Svenska Vallföreningen har sammanlagt 16 lokalföreningar. Exempel på verksamheter initierade eller ordnade av lokalföreningarna är fält-, stall-, gårds- och betesmarksvandringar,

maskindemonstrationer samt studieresor, t.ex. till Borgeby Fältdagar. Temadagar och temakvällar anordnas gällande t.ex. bete, stallgödsel, surgörning av flytgödsel, markpackning, fasta körspår i vallen, kalkning, gödsling, bevattning, dränering, insåningsteknik, arter, sorter och fröblandningar, ogräs, vallprognoser, foderanalyser, majs, ensilering, höberedning, lagringsförluster, vallfoder till häst och får, ökad grovfoderandel i foderstaten, ekonomi, skador av vildsvin, rovdjursstängsel, Grovfoderverktyget, Borgeby Fältdagar, demonstration av vallförsök, energieffektiva vallfoderkedjor, precisionsodling av vall, rapporter från studieresor och EU-projekt. Samarbeten sker ofta i arrangemangen, t.ex. med rådgivningsföretag, maskinföretag, företag som marknadsför frö och andra insatsvaror, LRF, SLU, naturbruksgymnasier, Studieförbundet Vuxenskolan, Greppa näringen eller Länsstyrelsen. Vallföreningen medverkar ibland också på utställningar eller konferenser. De innovativa vallbönder som identifierats inom EU-projektet Inno4Grass har medverkat på flera lokalföreningsträffar.

Föreningen bygger på engagerade medlemmar och lokalavdelningar runtom i Sverige. För att upprätthålla den aktivitet som medlemmarna kräver och öka medlemsantalet, verkar styrelsen för att ytterligare lokalföreningar bildas. Sedan en del år arbetar Västsveriges Vallförening under andra former tillsammans med HS Västra i ett speciellt Vallgille. Det har hållits ett upptaktsmöte 220523 med fältvandring och utseende av interimsstyrelse för Jönköpings läns Vallförening som håller på att nybildas. Linda af Geijersstam medverkade från styrelsen. Kontakt har även tagits av Hushållningssällskapet angående aktivering av Tjustbygdens vallförening.

Medlemmar

Antalet betalande medlemmar vid bokslutsdagen 220630 var 1 551 jämfört med 1 632 210630. Den 14 oktober 2022 hade föreningen 1 663 medlemmar som betalat årsavgift från 1 januari, ökning med 17 medlemmar jämfört med den 14 oktober 2021 då det fanns 1646 medlemmar (bil. 3). Under året har en gallring skett i medlemsregistret så att personer som inte betalat medlemsavgift de senaste två åren strukits.

Antalet medlemmar vid årsskiftet utgör grunden för utbetalningarna till respektive aktiv lokalförening. Medlemsvärningskampanjer för att hålla uppe medlemsantalet har uppdragits åt och genomförts av HIR Skåne i följande områden: Skåne, Gotland, södra och norra Kalmar, Blekinge, Jönköping och Kronoberg vilket givit 229 nya medlemmar. I bilaga 3 redovisas antalet medlemmar i de olika lokalföreningarna, eller där sådana inte finns, antalet medlemmar i länet. Det är lämpligt att värva vart tredje år för att försöka behålla antalet medlemmar. Styrelsen har verkat för ökat medlemsantal bl.a. genom aktiv spridning av värningsbroschyren samt tidskriften Svenska Vallbrev. Medlemmar har också värvats i samband med olika sammankomster, t.ex. på kurser och mässor.

Följande lokalföreningar uppvisade verksamhet som berättigar till 100 kr per medlem under kalenderåret 2022: Uppland, Östergötland, Skåne, Halland, Sjuhärad, Västsverige HS tema Vall (avräknas vid kommande fakturering av medlemsavgift), Skaraborg, Örebro och Gävleborg. Då Västerbotten detta år inte uppfyllt kraven för ersättning, får utbetalad summa ses som ett förskott inför kommande år. (bil. 4). I områden utan lokalföreningar kan aktiviteter i Vallföreningens intresse stödjas med bidrag vilket för året inneburit att för Jönköpings återuppväckta vallförening 5 000 kr avsatts. Då den tidigare lokalföreningen i Västmanland har avvecklats räknas medlemmar i det aktuella området till Upplands lokal-

förening fr.o.m. utbetalningen baserad på 2020 års aktiviteter. Detta förutsätter viss överenskommen representation av västmanlänningar i beslutande organ i den sammanslagna föreningen. Ej utbetalda medel avsedda för lokalföreningarna skall användas dels för att initiera lokala aktiviteter, dels för att arbeta på riksplenet med information, lobbying m.m. Under verksamhetsåret har inga ansökningar om aktivitetsbidrag inkommit.

Ekonomi

Angående föreningens ekonomi hänvisas till verksamhetsårets resultat- och balansräkning som redovisas separat. Styrelsen föreslår för revision ett bokslut för 2021–2022 redovisande ett underskott om 66 547 kr (föregående år överskott 205 787) med ett eget kapital inklusive årets resultat om 759 652 kr (826 199) vid en balansomslutning på 1 051 963 kr (1 086 784). Som underlag för beslut om medlemsavgift för 2021–2022 låg en budget med ett underskott om 60 800 kr. Underbalanseringen får ses i sammanhanget med det tidigare redovisade stora överskottet föregående år vilket var en effekt av särskilt pandemirestriktionerna. Medlemsavgiften har varit 500 kr/år varav 100 kr går till lokalföreningen, såvida minst en aktivitet utöver aktivitet i samband med årsmötet redovisas, eller till lokal verksamhet i de län där vallförening inte finns.

Löpande bokföring och medlemsregister har under verksamhetsåret skötts av Rådgivarna Sjuhärad, Långhem. Det digitala kostnadsfria verktyget Zoom har använts för föreningens möten. Föreningen har numera betalningsfunktionen Swish. Svenska Vallföreningen är registrerad som arbetsgivare hos Skatteverket och kan därmed betala ersättningar som lön till jämförlig kostnad för föreningen.

Verksamheten

Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) har två stiftelser med anknytning till vallodling. I Stiftelsen Svenska Vallföreningens fonder representeras Svenska Vallföreningen av Lars Jakobsson med Göran Lindgren som adjungerad 2019–2021. I övrigt är LRF, KSLA och SLU representerade med Frö- och Oljeväxtodlarna som adjungerade. I Stiftelsen Anders Elofsons fond representeras Svenska Vallföreningen av Lars Jakobsson och Göran Lindgren 2021–2022. I övrigt är Frö- och Oljeväxtodlarna och KSLA representerade med SLU och LRF som adjungerade. Medel kan sökas i februari. Avkastningen disponeras för främjande av fondernas syften i frågor om odling, utfodring, ekonomi eller teknik avseende betes-, vall- och fröodlingssektorn. Stöd ges dels till projekt ägnade att främja dessa områden, dels till resestipendier, främst för utrikes resor. Lars Jakobsson rapporterar kontinuerligt till styrelsen om KSLA:s beslut.

KSLA delar fr.o.m. 2012 ut en belöning, Anders Elofsons medalj, till framträdande företrädare för forskning och försök, upplysning och information samt praktisk verksamhet inom områdena betes- och vallfrågor samt fröodling av vallväxter. Belöningen brukar delas ut på KSLA:s högtidssammankomst som i år blev den 12 juni. Mark/växtagronom Gunilla Lindahl-Larsson, Hässleholm tilldelades belöningen för 2022 för sina insatser för kunskapspridning och utveckling av fröodlingen i Sverige och för det arbete hon gör för att möta fröodlarnas utmaningar i odlingen, alltid med gården i fokus.

Per Rudengren har medverkat på årsmöte med Örebro Vallförening 210518 och berättat om riksföreningens verksamhet. Rolf Spörndly och Nilla Nilsson-Linde har medverkat på valldag på Vreta Kluster 221210; Hur skapar man protein i vällen? Kristina Sigfridsson

har 220216 medverkat vid årsmöte med Skånska Vallföreningen; Management av vall med hjälp av drönare. Sofia Kämpe har medverkat vid Skaraborgs Vallförenings årsmöte 220221 i samband med Gröna Mötens arrangemang Vallbaserad produktion när insatsmedlen är dyra; Spara på kväve i flytgödsel.

Per Rudengren har deltagit i LRF:s Växtodlingsråd om kolinlagring 220310 i Stockholm (bil. 5).

Styrelsen har aktivt arbetat med den nya gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige, CAP, genom att Per har deltagit och rapporterat från Regeringskansliets sakråd 220126 (bil. 6) och att Per och Lars Jakobsson 210827 har deltagit i ett webinarium på LRF; Hur påverkar CAP din verksamhet? Sofia Kämpe sitter i Jordbruksverkets regelförenklingsgrupp på annat mandat.

Remissvar har lämnats av föreningen 211103 gällande Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:51 (M2021/01219 (bil. 7).

Anna Carlsson, Getinge har varit Svenska Vallföreningens representant i Jordbruksverkets referensgrupp för ekologiskt vallfrö.

Rolf Spörndly har under många år arbetat med vallprognos.se, som är ett verktyg för att följa kvalitetsutvecklingen i vall i olika delar av Sverige. Arbetet har nu övertagits av Bengt-Ove Rustas på SLU. Styrelsen har engagerat sig i en utveckling av verktyget. Maria Wahlquist och Sofia Kämpe representerar föreningen i utvecklingsgruppen som har haft möten på zoom 220115 och 220125.

Lars Jakobsson har vid upprepade tillfällen fört en dialog med PostNord angående felfakturerings för befordran av föreningens Svenska Vallbrev. Plötsligt ifrågasätts om den periodiska tidskriften är en posttidning eller ej innebärande upp till dubbla portokostnaden. Vi har dock till slut fått gehör för vår ståndpunkt genom att det nu står en notering i fakturorna om att det är fråga om posttidning.

Nilla Nilsson-Linde representerar EGF (European Grassland Federation) i EU-projektet SUPER-G:s (Sustainable Permanent Grassland Systems and Policies) External Advisory Panel, vilket innebär att det finns möjligheter att framföra synpunkter på projektets uppläggning, genomförande och resultatspridning.

Maria Wahlquist har ordnat en ny beställning av tröjor med Svenska Vallföreningens logotyp.

Trots risker med anledning av med pandemin under delar av verksamhetsåret har många lokalföreningar bedrivit verksamhet antingen via zoom eller utomhus, t.ex. med fältvandringar.

Beteskalendarern

Information om Beteskalendern finns på föreningens hemsida där man också kan beställa av Maria Wahlquist till självkostnadspris, www.svenskavall.se. Information om Beteskalendern har gått ut via Svenska Vallbrev och verktyget har även uppmärksamats vid olika utbildningar.

Borgeby Fältdagar

Svenska Vallföreningen medverkade på Borgeby fältdagar 29–30 juni 2022 med tema vall och grovfoder. Under dag 1 medverkade Kjell Sandahl, Thomas Bengtsson, Maria Wahlquist och Linda af Geijersstam tillsammans med tidigare styrelseledamöterna Inger Pehrson och Lars Nilsson medan Åke Johansson, Inge Karlsson, Johan Håkansson och Maria medverkade dag 2. Diskussioner fördes mellan deltagare och de medverkande lantbrukarna, varav många deltagit i Inno4Grass-projektet. I seminarietältet medverkade Anne-Maj Gustavsson dag 1 samt Ingrid Wesström och Cecilia Müller dag 2. I Vallföreningens tält fanns bl.a. Svenska Vallbrev och material från Inno4Grass inklusive QR-koder till filmer som producerats i projektet.

Sommarmötet

Svenska Vallföreningens sommarmöte arrangerades av Skaraborgs Vallförening den 22–23 juli 2021 och hade knappt 60 deltagare. Ett utförligt referat har skrivits av Lars Jakobsson som publicerats i Svenska Vallbrev 2021:5 (bil. 8). Han har också skrivit en notis i Tidningen Husdjur 2021:9 (bil. 9).

Finansiering och prioritering av vallförsök

Föreningen har under året fortsatt att verka för en större förståelse för vallens ekonomiska betydelse för animalieproduktionen och behovet av resurser för forskning och utveckling. Ämneskommittén för vall- och grovfoder i Fältforsk (kontaktorgan mellan SLU och externa intressenter gällande fältforskning inom jordbruksområdet) anordnade ett digitalt möte 211201 med bl.a. följande innehåll: etablering av vallbaljväxter på hösten, en ny utvecklingsskala för vall, remote sensing och bioraffinering och Linda af Geijersstam deltog. Maria Wahlquist, Sofia Kämpe och Rolf Spörndly deltog i Fältforsk-mötet 220317.

Tidigare styrelseledamoten Lars Ericson ingår på enskilt mandat i Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF:s) branschråd för de nationella försöken. Detta råd ansvarar för att bedöma framtida behov, beredning och uppföljning av fältförsöksprogrammet. Branschrådets förslag utgör underlag för stiftelsens beslut. Information om alla SLF:s projekt finns i Projektbanken, www.lantbruksforskning.se.

Vallmästaren

Tidningarna Husdjur och Nötkött tillsammans med Svenska Vallföreningen, Gård & Djurhälsan, Sveriges lantbruksuniversitet och Växa Sverige har sedan ett antal år tillbaka genomfört en vallensilagetävling vid namn Vem blir årets vallmästare? Tävlingen instiftades 2002. I tävlingen efterlyses vallodlare som lyckats med att hålla en jämn och hög vallfoderkvalitet under flera år kombinerat med en lönsam mjölk- eller köttproduktion och ett intresse för vallodling. Svenska Vallföreningen representeras av Per Rudengren medan Nilla Nilsson-Linde och Rolf Spörndly representerar SLU i juryn.

Till Årets Vallmästare 2022 utsågs Markus Brisbo i Brismene med följande motivering: ”Vallfodret är motorn hos Markus Brisbo på Östergården i Brismene. En integrerad produktion med både mjölk och ungtjurar ställer stora krav på vallfodret. På gården utfodras en skörd i taget, vilket ökar behovet av att få in en hög och jämn kvalitet, som inte

ger onödiga störningar vid foderbyte. En hög mjölkavkastning och god tillväxt på ung-
tjurarna visar att gården lyckas med sin strategi, som är genomtänkt hela vägen från insådd
till servering”.

Grazing4AgroEcology

Svenska Vallföreningen har under verksamhetsåret beslutat att medverka i en EU-ansökan om bete inom Horizon Europe. Utlysningen gällde agroekologi, HORIZON-CL6-2021-GOVERNANCE-01-28 – Thematic networks to compile and share knowledge ready for practice. Det visade sig att projektet i stor konkurrens blev beviljat med utmärkt betyg med start 220901. Projektet Grazing4AgroEcology (European Network to promote grazing and to support grazing-based farms on their economic and ecologic performances as well as on animal welfare) och är ett s.k. tematiskt nätverk likt Inno4Grass. Nätverket är baserat på en multiaktörsstrategi där representativa lantbrukare och lantbrukargrupper arbetar tillsammans med grundforskning och tillämpad forskning, rådgivningsföretag och bransch i en kunskapskedja för bete, ”betes-AKIS”. Svenska Vallföreningen (Linda af Geijersstam och Lars Jakobsson) och SLU (Nilla Nilsson-Linde och Anna Hessle) är partners från Sverige. Koordinator är Arno Krause, Grünlandzentrum Niedersachsen/Bremen, åtta länder (Tyskland, Irland, Nederländerna, Frankrike, Sverige, Italien, Rumänien och Portugal) och 18 partners deltar som representerar därmed olika klimatiska förhållanden i Europa och ett brett utbud av betemetoder. Projektet omfattar 3 miljoner Euro varav 99 900 Euro motsvarande 10,25 arbetsmånader är destinerat Svenska Vallföreningen och pågår i 3,5 år (2022–2026).

Grazing4AgroEcology (G4AE) syftar till att vända nedgången av bete i Europa genom att stimulera betesbaserade produktionssystem med potential att producera högkvalitativa livsmedel, att gynna lantbrukets konkurrenskraft samt djurvälstånd liksom andra ekosystemtjänster uppskattade av allmänheten. Projektet kommer att stödja lantbrukares arbete med betesbaserade system för miljön, djuren och samhället, för att producera hälsosammare mat med mindre påverkan på naturresurser. G4AE kommer samtidigt att inrikta sig på EU:s Green Deal-mål om återställande av biologisk mångfald, minskning av näringsförluster och minskning av växthusgasutsläpp. Projektet har fokus på ekonomisk, ekologisk och social uthållighet.

Femton gårdar med idisslare per land identifierades redan för ansökan (*Partner Farm Network*) som möjliggör insamling och implementering av bästa praxis samt innovationer för att främja bete för agroekologi. Såväl ekologiskt som konventionellt samt naturbete och åkerbete ingår. Några ingredienser i projektet är följande: *fältvandringar*, *diskussionsgrupper*, *seminarier*, enkäter om vad som är *hinder* för utökad betesdrift, *ökad digitalisering* genom webbseminarier, digitala interaktioner, videos och medieträning (storytelling m.m.), olika typer utbyten mellan innovativa lantbrukare nationellt och internationellt, produktion av en mängd praktiskt tillämpbart *informationsmaterial samt utbildningsmaterial* för nuvarande och framtida betesbönder, tillgängligt i en öppen *databas*. Flera av aktiviteterna sammanfaller med Svenska Vallföreningens ordinarie verksamhet.

SustAinimal

Svenska Vallföreningen är med som partner i den stora Formas-finansierade centrumbildningen SustAinimal 2021–2024, <https://www.slu.se/site/sustainimal/>. SustAinimal är ett

kunskapscentrum med mål är att identifiera och utveckla djurens roll för ökad livsmedelsproduktion, hållbarhet och konkurrenskraft i framtidens svenska livsmedelssystem. Nilla Nilsson-Linde är en av två delprojektledare för vall och bete.

EGF

Svenska Vallföreningen är medlem i European Grassland Federation, EGF, www.europeangrassland.org, vars uppgift är att skapa kontakt mellan de europeiska vallorganisationerna. EGF skall också ordna konferenser och symposier för att förbättra utbytet av vetenskaplig kunskap på vallområdet. Information om EGF:s konferenser och symposier sker fortlöpande till styrelsen samt via Svenska Vallbrev till alla medlemmar.

Uppdraget att representera norra Europa i det verkställande utskottet för EGF växlar mellan de nordiska länderna och Sverige efterträdde närmast Finland. Nilla Nilsson-Linde var vald för perioden 2016–2020 och har efterträts av Danmark. EGF 2022 arrangerades i Caen, Normandie 26–30 juni (*Grassland at the heart of circular and sustainable food systems*) och därefter följer Vilnius, Litauen 11–14 juni 2023 (*The future role of ley-farming in cropping systems*) och Nederländerna 10–13 juni 2024.

BGS

Svenska Vallföreningen är medlem i British Grassland Society, BGS. Den brittiska vallföreningen ger ut tidskrifterna Grass and Forage Science och Grass Farmer, samt tillhandahåller en omfattande publikationsservice även i övrigt. Konferenser, sommar- och vintermöten inom grovfoderområdet anordnas årligen. Svenska Vallföreningens sekreterare har förmedlat information om kommande aktiviteter till styrelsen. Information samt slutsatser av intresse för svensk vallodling publiceras i Svenska Vallbrev. Föreningen har en väl utvecklad hemsida, <http://www.britishgrassland.com>.

Svenska Vallbrev

Redaktionsgruppen har bestått av Gun Bernes, Umeå, Irène Persson, Örebro samt Nilla Nilsson-Linde. Ett åttasidigt, tre sexsidiga och tre fyrsidiga nummer av Svenska Vallbrev har utarbetats. Tidskriften har haft följande annonsörer: Skånefrö AB 2021:5–7, Svenska Foder 2021:5, 7 och 2022:1–4, Lantmännen 2022:1–4 samt Salinity AB 2021:7 och 2022:1–2. Vallbrev utkommer som momsbefriad posttidning med sekreteraren som ansvarig utgivare och de trycks på LH Tryck, Ulricehamn. Aktuella resultat från forskning och praktik redovisas och information om kommande eller genomförda aktiviteter förmedlas. De rikstäckande vallbrev kompletteras med lokala vallbrev i vissa områden.

Hemsida

Svenska Vallföreningens hemsida har adressen www.svenskavall.se. Den innehåller värvningsbroschyrens innehåll, adresslista till lokalföreningar, kontaktpersoner och riksstyrelse, förteckning över rubrikerna i vallbrev, vallbrev äldre än ett år för ett antal år tillbaka, länk till kassören för medlemskap samt information om aktuella händelser nationellt och internationellt, t.ex. årsmöte, sommarmöte, lokala möten, vallmästartävling, Vallkonferens, EGF, Inno4Grass etc. Vidare finns information om när, var och hur man kan söka medel i vallodlingens intresse samt olika typer av remissyttranden från föreningen. Ett artikelarkiv

finns med t.ex. rapporten från Vallseminariet om baljväxter 2001, om styrelsens studiere-
sor till Storbritannien 2003, Belgien 2007, Österrike 2011 och om Vallfröseminariet 2004,
Vallkonferens 2014, 2017 och 2020. Under 2018 har artiklar om torkan och dess conse-
kvenser publicerats med länkar till andra websidor och en enkät har lagts ut inom projektet
Inno4Grass. Under 2019 har särtrycket *Vall och betesdjur – för livsmedelsförsörjning,
biologisk mångfald och miljö* marknadsförts på hemsidan.

Sociala medier

Svenska Vallföreningens har under verksamhetsåret arbetat vidare med Facebook samt
Instagram-kontot svenska_vallforeningen under Matilda Johanssons ledning. Facebook-
sidan administreras av Matilda Johansson och Sofia Kämpe. Svenska Vallföreningen har
på Facebook 588 följare och Instagram 552 följare. På Instagram har 56 unika inlägg
postats sedan sidans start, bl.a. information om vallkurser vid SLU, personlig presentation
av styrelsemedlemmar och bilder från fältvandringar.

Skillingaryd 15 november 2022

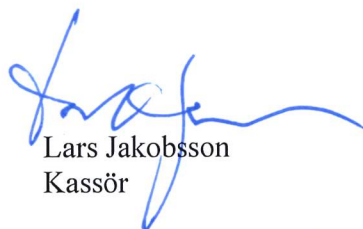
Per Rudengren
Ordf.

Nilla Nilsdotter-Linde
Skr.

Linda af Geijersstam
Vice ordf.

Lars Jakobsson
Kassör

Matilda Johansson

Kristina Sigfridsson

Maria Wahlquist

Välkommen till Alnarp

SLU, Jenny Svännås-Gillner

Nilla Nilsson-Linde

Nilla Nilsson-Linde

Alnarps mjölkdag och årsmöte

i Svenska Vallföreningen Tisdag 9 november 2021

Blicken framåt för mjölken – trender för vall, teknik och inhysning

Program

- 08.30 Kaffe & macka
- 09.00 **Svenska Vallföreningens årsmöte**
- 10.00 **Inledning av Alnarps mjölkdag** *Anders Herlin, SLU*
Hur påverkas vallen i nya CAP? *Sofia Björnsson, LRF*
Trender för framtidens vallodling och praktikers perspektiv *Magnus Halling, SLU*
- 11.05 Bensträckare
Klara betessvackan i juli med vårsådd höstråg *Niels Andresen, HIR Skåne*
Rödskövers uthållighet *Sanna Bergqvist, SLU*
- 11.45 **Paneldiskussion**
- 12.00 Lunch
- 13.00 **Nyttiga innovationer och hjälpmedel för mjölkproduktionen**
Vision om ny teknik i mjölkproduktionen, även på fältet *Per Frankellus, Linköpings Universitet*
Praktiska erfarenheter av att övervaka korna med ny teknik – hur utnyttjar vi den bäst? *Göran Thorsson, Skurups lantbruk*
Predicta kan hjälpa till att hitta korna med risk för acetonemi och kalvningsförslamning *Pernilla Edströmmer, Skånesemin*
- 14.00 Bensträckare
Fiberströ till mjölkcor – preliminära resultat *Knut-Håkan Jeppson & Madeleine Magnusson, SLU*
Nya inhysningssystem på gång, men är FreeWalk en välsignelse eller förbannelse? *Ulf Emanuelson, SLU*
- 14.45 **Paneldiskussion**
- 15.00 Avslutning & kaffe

Plats: SLU Alnarp, Aulan i Alnarpsgården

Hitta hit: ”Bobbos hjärta”, Sundsvägen 6, 230 53 Alnarp

Kostnad: Alnarps mjölkdag är gratis. Lunch kan köpas i restaurangen.

Anmälan: Senast torsdag 4 november se nedan:

Information: Anders Herlin, tel: 040-41 52 19, e-post: anders.herlin@slu.se
Nilla Nilsson-Linde, tel: 018-67 14 31, e-post: nilla.nilsson-linde@slu.se

Resersättning: Svenska Vallföreningen står för resekostnaderna (billigaste färd sätt) för två styrelserepresentanter från lokal-föreningarna (eller kontaktperson där förening saknas).

Hybridmöte: Mötet kommer att genomföras som hybrid med möjlighet att vara på plats eller följa programmet via en webbsändning.

Svenska Vallföreningen
<http://www.svenskavall.se/>

Anmälan: <https://www.slu.se/ew-kalender/2021/11/alnarps-mjolkdag-2021/>

Årsmöte: Zoom: <https://slu-se.zoom.us/j/61483244759> Lösen: SvVall

M. Beck

Alnarps mjölkdag 2021

Blicken framåt för mjölken – trender för vall, teknik och Inhyssning

Årsmötet 2021 med Svenska Vallföreningen gick av stapeln 10 november och skedde i samverkan med Alnarps mjölkdag. Nytt och nyttigheter för odlingen och innovativa lösningar för mjölkproduktionen fyllde dagen.

Nackdel vall i nya CAP

Den nya jordbrukspolitiken ska träda i kraft 2023, berättade Sofia Björnsson, näringspolitisk expert på LRF. Vallstödet går i graven. Krånglig hantering och att det är dåligt som styrmedel anges som skäl. Fokus flyttas i stället till åtgärder i ettåriga grödor. Nackdel vall – fördel majs, mårne? Andra vinnare kan bli nystartare och mindre företag, genom andra stöd. Någon kanske minns REKO-stödet med markkartering och växtodlingsplan, de åtgärderna kan komma tillbaka.

Det finns ett par stora regelförbättringar. Systemet med stödrätter tas bort, men stödnivån sjunker. Förgröningsstödet försvinner till namnet men återkommer i annan skepnad. Även tvärvillkor byter namn och det kan bli färre undantag, vilket innebär en försämring för bonden. Dock försvinner djurmärkeskrav som tvärvillkor, vilket betyder ett rättvisare sanktionssystem. Även kompensationsstödet slipas till det bättre.

Framtid för vall

Mer torra är troligt i framtiden, spådde Magnus Halling, SLU Uppsala. Han visade med data från SLU:s sortprovning hur olika arter presterar under torra förhållanden. Blåusern och rörsvingel har gett 60–85 % av normalskörd under torrår medan vtrklöver bara gett 20–30 %. Däremellan finns rödklöver, timotej, ängsvingel och engelskt rajgräs.

Data från provningarna ända sedan 1955 finns digitalt – en guldgruva för olika analyser. Till exempel kan man se att avkastningen generellt har ökat mycket. Många gånger kan man se en ökad avkastning hos en och samma sort som provats under flera år, så skälet är såväl klimatförändringar som förändringar i odlingsrutinerna. Det är inte bara växtförädling som ger bättre vall.

Magnus spådde också en framtid där det blir allt viktigare för lantbrukaren att jämna ut variationer i avkastning och närings-tillgång. Artvalet är viktigt och majsodling kan öka på vallens bekostnad. Däremot finns inte mycket att hämta i sortvalet när det gäller torktålighet. Bevattning görs bäst genom att satsa ordentligt på en mindre areal. Med längre växtsäsong kommer vi också att behöva skjuta på sista skörden.

Mera provningsresultat berättade Sanna Bergkvist, SLU Umeå om. Hon har i sitt examensarbete studerat långtidseffekter av olika odlingssystem på andelen rödklöver i vallen. Sjukdomar är den vanligaste orsaken till minskning av rödklöverproportionen i vall. Längre mellanrum mellan rödklöver i växtföljden visade sig minska andelen rödklöver mindre första vallåret än växtföljder med kort mellanrum.

Maxa betet med råg

Tips om att maxa betet med råg gav Niels Andresen från Hushållningssällskapet. Med råg

och italienskt rajgräs sått i april har man i början på juni ett bete så bra att "man nästan ser det höga näringsvärdet". Försök på tre gårdar visade 10–13 MJ och ca 20 % råprotein per kg ts.

- Beta var 14:e dag, beroende av regn
- Beta hårt, max 15 cm beståndshöjd vid påsläpp
- Rågen är torkkänslig men kommer igen
- Linjesort av råg bäst, även jämfört med syntetisk hybrid
- Ogräskonkurrerande gröda (råg och italienskt rajgräs)
- Vallinsådd passar bäst med bara råg utan rajgräs.

I studien testades också andra blandningar för bete, bl.a. en med vicker, ärter och korn.

Nya stallströmetoder

Fiberströ, dvs. den fiberrika återstoden efter separering av gödsel, är ett bra sätt att skaffa strö hemma på gården och det är inte en källa till mjölk kvalitetsproblem, enligt Knut-Håkan Jeppson och Madeleine Magnusson, SLU Alnarps. Ett antal gårdsstudier visade visserligen på mer bakterier på båspallen men det var ingen kvalitetskillnad i mjölken. Däremot skilde det mycket i produktionskostnad för ströet mellan gårdarna, mellan 25 och 375 kr/kbm.

Komposteringsstall är ett sätt att spara tid, förklarade Ulf Emanuelson från SLU. Byggnad och strö blir dock dyrare och ventilationen för att få ut den fukt som bildas kan bli en utmaning. För djuren finns dock mest positivt att säga. Hur man lyckas med komposteringsstallet varierar mellan gårdar och systemet kräver en duktig lantbrukare.

Innovationer i djurhållningen

En flygtur genom lantbruksinnovationer gav Per Frankelius från Linköpings universitet, med stopp vid kolinlagring, djurövervakning med artificiell intelligens (AI), ansiktsgenkänning och hälsomätning på kor, virtuella stängsel, bilder för bakterieanalys och nya biogasmöjligheter.

Därefter landade Göran Thorsson med berättelsen om hur man på Skurups lantbruk övervakar kor med hjälp av ny teknik. En annan övervakning redovisade Pernilla Edströmer och Marete Hansen, Skånesemin, där insamlad data kan ge varning om risk för acetoniemi och kalvningsförflamning.

Linda af Geijersstam, Kåtorp, Färjestaden, tel: 0761-11 21 23, e-post: linda.af.geijersstam@gmail.com

Lästips

Presentationer på Alnarps mjölkdag 2021: <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/partnerskap-alnarpsmotesplatser/dokumentation/seminarier--och-evenemang-2021/>

Foto: Matilda Johansson

Trygg med SiloSolve FC!

Ett grovfoder som ensileras snabbt spar på den dyrbara näring du skördat. Att dessutom kunna känna sig trygg med att silon inte tar värme när du har öppnat den är väl skönt!

SiloSolve FC hjälper dig att få ett välensilerat grovfoder och ger dig möjlighet att öppna din silo tidigt. Produkten är även lätthanterlig och ofarlig för både människor och maskiner.

Nyfiken på att veta mer?

Scanna qr-koden

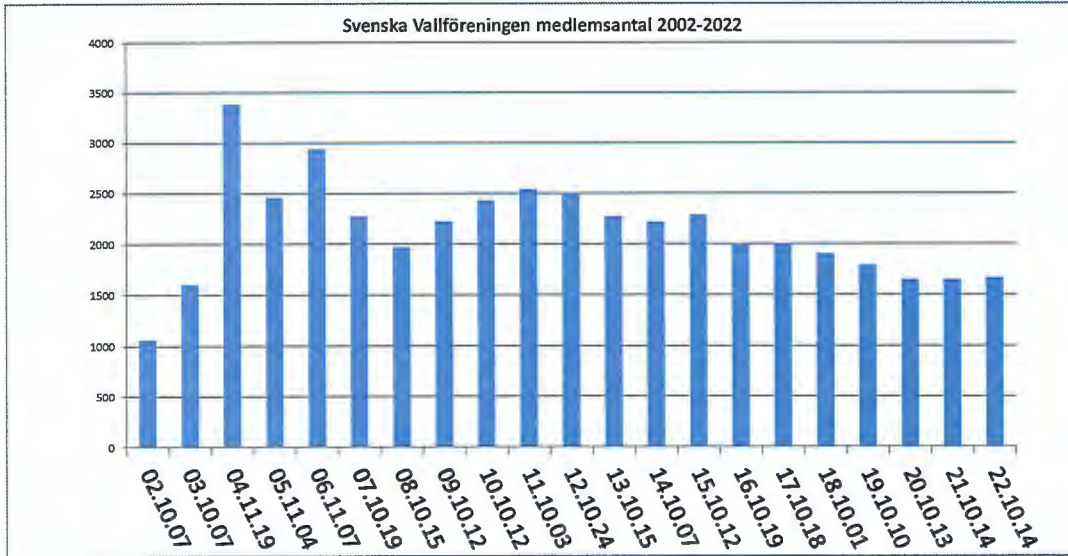

ANTAL BETALANDE MEDLEMMAR I SVENSKA VALLFÖRENINGEN

Lokalavd. eller län	Värvat																					
	Bet.02 02.10.07	Bet.03 03.10.07	Bet.04 04.11.19	Bet.05 05.11.04	Bet.06 06.11.07	Bet.07 07.10.19	Bet.08 08.10.15	Bet.09 09.10.12	Bet.10 10.10.12	Bet.11 11.10.03	Bet.12 12.10.24	Bet.13 13.10.15	Bet.14 14.10.07	Bet.15 15.10.12	Bet.16 16.10.19	Bet.17 17.10.18	Bet.18 18.10.01	Bet.19 19.10.10	Bet.20 20.10.13	Bet.21 21.10.14	Bet.22 22.10.14	
Skåne	127	118	780	464	371	325	281	244	218	470	306	262	327	262	241	284	247	227	205	204	235	
Uppland	104	95	260	179	167	146	140	124	232	169	256	211	190	205	188	171	172	173	148	143	136	
Skaraborg	77	204	307	187	161	141	128	251	185	151	184	152	135	179	152	146	139	138	117	125	118	
Halland	104	280	211	178	164	151	133	207	161	141	180	152	139	162	138	128	155	131	117	117	108	
Östergötland	52	207	273	174	149	132	115	177	140	116	156	138	120	154	131	94	138	121	105	102	95	
Värmland	59	66	191	129	113	95	89	151	106	91	154	127	106	134	116	109	101	96	87	84	78	
Sjuhärad	78	70	213	151	131	120	109	156	136	119	142	126	107	130	114	107	104	95	89	89	83	
Jönköping	37	32	243	153	116	96	86	71	307	174	126	141	117	96	94	133	109	96	91	89	106	
Västsvrige	64	191	133	110	104	93	122	114	76	107	100	95	104	68	65	61	55	54	61	62	56	
Västerbotten	7	7	7	4	137	91	79	73	70	60	98	85	65	108	88	78	74	90	83	76	67	
Örebro	49	42	133	96	85	73	65	156	103	78	97	85	77	96	80	66	65	61	58	60	52	
Gotland	16	16	12	156	74	63	51	41	38	134	85	70	148	91	77	80	70	66	52	90	63	
Sörmland	34	32	31	91	60	48	42	36	32	103	82	66	104	80	65	61	69	64	62	72	66	
Gävleborg	51	41	38	31	166	104	75	59	48	137	79	74	74	93	70	61	52	50	49	51	44	
Dalarna	45	39	34	29	158	101	79	64	55	124	69	84	74	72	59	63	57	54	45	56	45	
Jämtland	31	32	30	26	120	83	66	52	42	73	64	51	66	53	49	48	45	41	40	31	32	
Västmanland	36	32	121	81	63	54	47	41	36	35	57	48	37	62	49	42	38	45	41	42	42	
Västernorrland	11	7	7	5	135	75	48	38	31	23	54	47	33	51	44	33	26	26	48	48	43	
Södra Kalmar	7	8	206	111	77	55	45	37	104	68	44	87	63	56	50	78	65	57	51	50	75	
Tjustbygden	32	37	116	75	57	51	44	36	74	50	43	34	30	24	22	29	24	21	20	19	29	
Norrbottnen	23	22	20	17	60	36	27	24	25	23	42	37	34	49	35	25	20	21	26	23	18	
Kronoberg	10	10	9	8	156	85	62	43	97	48	39	58	40	32	30	54	42	33	30	31	44	
Blekinge	7	6	6	5	114	53	31	29	111	49	33	40	29	28	29	48	31	27	21	22	28	
RIKET	1061	1594	3381	2460	2938	2271	1964	2224	2427	2543	2490	2270	2219	2285	1986	1999	1898	1787	1646	1646	1663	

Betalande per 30 juni

Värvat										
Bet.13 13.06.30	Bet.14 14.06.30	Bet.15 15.06.30	Bet.16 16.06.30	Bet.17 17.06.30	Bet.18 18.06.30	Bet.19 19.06.30	Bet.20 20.06.30	Bet.21 21.06.30	Bet.22 22.06.30	
262	324	260	247	280	240	226	200	202	226	
209	184	196	197	167	169	170	148	143	135	
149	133	173	158	144	139	136	116	125	114	
151	138	161	139	124	151	131	114	116	106	
137	119	142	151	87	137	120	104	101	90	
126	106	134	118	107	101	95	87	83	76	
126	107	128	117	105	103	95	89	89	81	
139	117	91	92	129	109	95	89	89	86	
100	112	64	74	67	55	55	61	62	56	
83	65	107	93	75	74	88	82	75	66	
84	74	96	81	65	65	59	54	59	50	
70	146	92	76	74	69	66	51	50	47	
66	102	81	65	46	68	64	58	70	63	
64	74	83	89	60	51	50	49	50	44	
60	74	72	59	51	57	54	45	55	43	
50	63	53	49	43	43	41	40	30	32	
47	37	61	50	41	38	45	40	41	40	
47	33	29	66	33	26	26	24	48	42	
86	63	57	47	76	64	57	51	50	50	
34	30	21	26	29	23	21	20	19	20	
37	34	29	56	25	20	21	18	23	17	
57	40	32	30	54	39	33	24	31	39	
38	29	28	28	47	30	27	21	21	28	
2222	2204	2190	2108	1929	1871	1775	1585	1632	1651	

ca M 20000

Bil. 3

AKTIVITETSRAPPORT FÖR 2021 – Svenska Vallföreningen

2022-11-03

Lokalförening	Aktiviteter	Kommentarer
Uppland	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalt årsmöte 210330 på Teams. Torsten Eriksson, SLU; Kvalitetsskillnaden mellan vallgräsens höjdfraktioner – kan den utnyttjas för att bredda skördefenstret? • Vallfältvandring 210701 hos Kenneth Gunnarsson, Rista, Alunda. Demonstration av olika vallfröblandningar. • Vallkväll 211201 på SLU:s foderlab, VHC alt. via Teams. Torsten Eriksson, SLU; Visning av foderlabbet. Niels Andresen, Hushållningssällskapet Skåne; Höstråg som bete till nötkreatur för att öka betesmängden. 	Grillning och gemenskap efteråt.
Södermanland	• -----	-----
Östergötland	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 210304. Fredric Johansson, säljare på Lantmännen Maskin i Gamleby; Hur reparerar man bäst vildsvinsskador? • Valldag 211210 på Vreta Kluster. Nilla Nilsdotter-Linde och Rolf Spörndly, SLU; Hur skapar man protein i vallen? 	<p>Ca 15 deltagare. Digital träff med mycket bra diskussioner.</p> <p>Ca 20 deltagare på plats + ca 5 stycken digitalt. Samarrangemang med Hushållningssällskapet Östergötland. En mycket uppskattad dag och med stor aktivitet bland åhörarna.</p>
Tjustbygden	• -----	-----
Skåne	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 210218 på Teams. Teknik- och vallkväll med aktuellt inom gård och vallodling. Joakim Mattsson, Lely Sweden; Lely vision 2025. Robotisering som ger kunskap. Mats Håkansson, HIR Skåne; Fältförsök Vallbrott utan Rounduppreparat med film från Jordbruksverket. Eric Adseke, Sösdala; Gården Bra-Lamm:s grovfoderstrategi. • Digital träff 210316. Magnus Sjöström, DeLaval Sales AB; DeLaval framtida robotteknik. Maria Wahlquist visade kortfilmer från EU-projektet Inno4Grass; Bevattning och gödsling, Flerskiktsskördare för rent ensilage och mindre jordkomprimering. Johan Bohnsack, Eurofins; Gödslingsguiden, jordartsanalys för optimal gödsling av vall. 	<p>30-tal medlemmar.</p> <p>30-tal medlemmar.</p>

<p>Skåne (forts.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Majsdag 210908 på Hellegården, Skepparslöv. Försöksvisning på förmiddagen: <ol style="list-style-type: none"> 1. L6-703, Sortförsök ensilagemajs, Sortföreträdare presenterar sina sorter. 2. Skördetidpunkt kontra såtidpunkt. Magnus Halling, SLU. 3. Utsädeskvalitet kombinerat med såtidpunkt och fungicidbetning, Magnus Nilsson, HS Skåne 4. Fågelrepellent, Maria von Post, Lunds Universitet samt Diana Rubens, SLU 5. Fånggröda i majs, Mats Håkansson, HIR Skåne 6. Nyttan av majs i foderstaten, Pernilla Edströmer, Skånesemin Maskinvisning på eftermiddagen; Demonstrationssådd av majs med såmaskiner från Väderstad och Amazone. 	<p>Över 100 deltagare inkl. elever från naturbruksgymnasier. Anmälan var obligatorisk. Lunch från Degeberga Slakteri-produkter. Samarrangemang mellan Skånska Vallföreningen, Skånesemin, SLU, HIR, Hushållningssällskapet i Skåne.</p> <p>Borgeby Fältdagar med förfältvandring i Vall på Borgeby Fältdagars demofält blev inställt p.g.a. pandemin.</p>
<p>Sjuhäradsbygden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 210319 via Teams. Torsten Eriksson, SLU; Skillnader i näringsvärde och fördelning av ts-skörden i olika delfraktioner av timotej- och ängssvingelvall. • Fältvandring 210621 på Uddeholms gård, Björketorp. Jimmy Grinsvall; Vallen som försöksfält för att jämföra skillnader mellan rörsvingel och ängssvingel i foderstat till ungnöt. Växtodling- och produktionsrådgivare från Rådgivarna i Sjuhärad; Hur vårens väder påverkat odlingarna samt etableringen av rör- och ängssvingelvallarna. Gården har nötkötts- och spannmålsproduktion om 330 ha åker och 100 ha. Huvuddelen av det odlade blir foder åt de egna djuren, ca 500 ungnöt till slakt varje år + 70 dikor som sköter gårdens naturbeten. 	<p>På mötet deltog 9 personer.</p> <p>Träffen hade 19 deltagare. Samarrangemang med Rådgivarna i Sjuhärad, Hushållningssällskapet i Sjuhärad, Sjuhärads nötköttsföretagare och Gröna Möten.</p> <p>Planerades att Vallföreningen skulle medverka tillsammans med Rådgivarna i Sjuhärad och Hushållningssällskapet Sjuhärad på två fältvandringar i maj, vilka fick ställas in p.g.a. rådande restriktioner.</p>

Skaraborg	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 210331 digitalt. • Svenska Vallföreningens sommarmöte 210722–23 i Norra Skaraborg med studiebesök på Sötåsens naturbruksgymnasium, Ekby Foder, Vadsbo Mjök, Fågelö gård, Torsö Mjök och Västergården Dillö. • Hösträff 211111. Genomgång av demonstrationsodlingen med biostimulanter i valletablering men även etablerad vall. Timac medverkade. 	<p>Ca 8 deltagare. Närmare 60 deltagare. Ett lyckat arrangemang med fint väder och intressanta studiebesök.</p> <p>Ett 15-tal medverkade. Ett bra arrangemang med intressanta diskussioner. Inga synbara effekter av biostimulanter.</p>
Halland	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 210128 via Teams. Ingemar Gruvaeus; Aktuellt inom gödsling av makro- och mikronäringsämnen till vallen samt information om hur arbetet fortskrider med Yara N-sensor för vallar. • Rågbetesträff 210910 hos Martin Ivarsson, Stommens gård, Köinge. • Vallfröträff 211124 i Vallberga. Jörgen Tagesson, Vallberga Lantmän; En kort information om företaget. Den ansträngda fodermarknaden i världen och utvecklingen av priserna på både foder och gödsel. Glenn Kaufeldt redogjorde för vallfrösorimentet. Pierre och Janne Bengtsson, Ståme Lantbruk (2020 års vallmästare i Halland) berättade om sina ekologiska vallar och om sin ekomajs. 	<p>Antalet deltagare på årsmötet var 17 inloggningar med totalt ca 22 deltagare.</p> <p>Samarbete med Länsstyrelsen och Växa. 22 deltagare. Samarbete med Vallberga Lantmän.</p>
Västsverige – HS Väst Tema Vall	<ul style="list-style-type: none"> • Hushållningssällskapets HIR- och Tema-medlemskapskväll i december där ett pass om det nyaste inom vallförsök och erfarenheter från 2021 erbjöds som ett alternativ när de gemensamma passen om marknadsaktuella frågor tagits upp. 	<p>10 personer var anmälda. Tyvärr drabbades föreläsaren samma dag av sjukdom och hade inte möjlighet att genomföra vare sig på plats eller med hjälp av teknik, varför passet fick ställas in. Julbord.</p> <p>I coronans spår har ambitionen att genomföra någon aktivitet under försommaren legat på is. Den traditionella Borgeby-resan kunde inte heller genomföras då antalet deltagande på Borgeby var starkt begränsat och vi bedömde att det skulle vara svårt ordna en gemensam resa ner för ett litet antal.</p>
Värmland	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	<p>-----</p>

Örebro	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 210518 via Skype. Per Rudengren; Aktuella frågor och projekt inom föreningen. • Fältvandring 210728 på Åkerby Säteri intill Tysslingen utanför Örebro. Ann-Charlotte Wallenhammar, Åkerby Säteri Agri HB/ Hushållningssällskapet och Marcus Ålmefur, Svenska Foder; Mattenkle (rödkläver med bättre uthållighet). Åkerby Säteri är en ekologisk gård som bedriver dikoproduktion och växtodling. Vi tittade på olika vallar med mattenkle och andra vallbaljväxter. 	<p>Ca 10 personer deltog.</p> <p>Ca 15 personer deltog. Träffen avslutades med korvgrillning som Svenska Foder bjöd på. En lyckad och trevlig vallfältvandring!</p> <p>I juli var vi inbjudna till Arrendatorsföreningens gårdsbesök i Föckelkärr, Pålsboda. Visning av nybyggd mjölkkoladugård samt viltskador i vallodling. Gårdsbesöket blev tyvärr inställt p.g.a. för få deltagare. Arrendatorsföreningen gör ett nytt försök under 2022.</p>
Dalarna	• -----	-----
Gävleborg	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalt årsmöte 210316 via Teams. Johan Vallfridesson, Hushållningssällskapet; Hur lyckas vi bäst att etablera vår vall? • Valldag 210706 på Jon-Jons Lantbruk, Växbo, Bollnäs. Vallskörd med precision. Hur utnyttjar vi den senaste tekniken för en optimal vallodling? Per Zetterqvist, Dataväxt; Utrustning för precisionsodling i vall och hur man gör en styrfil till sin gödselspridare för variabel giva. Nollrutor och maxrutor – vad är det och varför? Lantmännen medverkade med nya Fendt generation 6 samt vallmaskiner. 	<p>HKScan bjöd på hamburgare och Lantmännen på bröd och tillbehör.</p>
Jämtland, Härjedalen	• -----	-----
Västerbotten	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 210318 digitalt. Lars Ericson; information från Länsstyrelsen. 	<p>8 personer deltog.</p> <p>Fältvandringar uteblev p.g.a. Covid-restriktioner.</p>
Norrbottn	• -----	-----

Välkommen på Växtodlingsrådet 10 mars kl. 10-15

Kolinlagring i jordbruket diskuteras allt mer som en åtgärd som bidrar till att möta klimatutmaningen. Därför har kolinlagring blivit ordet på allas läppar. Sveriges bönder binder redan in stora mängder kol i marken. Jordbruket och matproduktion spelar en viktig roll i det arbetet. Men kolinlagring måste gå att kombinera med uppdraget att klara livsmedelsförsörjning och samtidigt bibehålla en lönsamhet som säkrar fortsatt produktion, är det möjligt? Välkomna på en dag om kolinlagring.

Prelimärt program

Fika serveras från 9.30 på Franzéngatan 1b Stockholm

Kl.10 Välkomna & kort nuläge från respektive organisation

Vad är Carbon Farming?

Erik Karlton, forskare vid Institutionen för mark och miljö på SLU introducerar begreppet Carbon Farming och redogör för kunskapsläget när det gäller kolinlagring i jordbruket.

Vilka politiska processer pågår kring Carbon Farming?

Ingrid Rydberg LRFs Brysselkontor och Hilda Runsten Miljö och Energi LRF

Hur kan affärsmodeller se ut för kolinlagring?

Max Schulman från MTK Finland håller i en diskussion hur möjligheterna för att få ekonomisk ersättning för det bundna kolet ser ut.

Lärdomar från Svensk Kolinlagrings pilot - 40 gårdar testar kolinlagring

Jessica Johansson Svensk kolinlagring

Paneldiskussion - Kolinlagring i jordbruket

Kl 15 Avslutas dagen med fika

Anmälan görs senast 3 mars via länken <https://forms.office.com/r/YTjZ9vizW7>

Hälsningar, Lars Bäckstedt Ordförande LRF Växtodling

VÄXTODLING

us M PR clolp

Minnesanteckningar från Växtodlingsrådet den 10 mars 2022.

Hela dagen berörde frågor om kolinlagring, Carbon Farming.

1. Vad är Carbon Farming, Erik Karlton från SLU redogjorde för detta och berättade hur långt forskning är kommen. Mycket handlar om förvaltning av kolförrådet i jordbruket. Det finns negativa och positiva utsläpp, när skog växer blir det negativa utsläpp, Sverige har svårt att tillgodogöra sig detta gentemot EU. Biokol bildas via pyrolys, fodertillsatts? Kolhalten ökar med mer vall och höstsäd. Svårt att mäta markkolsförändringarna. Negativa utsläpp kommer att vara viktigt i framtiden. Maskarna är viktiga...
2. Vilka politiska processer pågår kring Carbon Farming, Ingrid Rydberg och Maja Forsell. Man pratar en hel del om återvätning och återbeskogning. Behövs mer forskning. Koljordbruksinitiativ är "på". Miljöorganisationerna är tveksamma till Carbon Farming. Kolrätter och utsläppsrätter, svårt.
3. Hur kan affärsmodeller se ur för kolinlagring, Max Schulman från MTK Finland, jätteintressant föreläsning, kunnig. Vi har alltid gjort detta!! I vår vanliga skötsel av åkermarken. Vi måste bara lära andra att förstå att vi måste få betalt för det vi redan gör. EU är redan på g. med Carbon Farming. Max vill att vi startar en marknad i norden inklusive baltländerna. Handel med kolneutral spannmål.
4. Lärdomar från Svensk kolinlagrings pilot projekt, 40 gårdar, Jessica Johansson redogjorde för projektet med att öka kolinlagringen på olika gårdar. Svårt att analysera fram hur kolförändringen påverkas med olika odlingsalternativ. Kolkrediter, krediter för biologisk mångfald.

Går allt för fort nu??

EU kommer med några förslag redan i år!

Hur mycket kan vi få betalt för en extra kolinlagring?

Finns flera företag som redan "köper" tjänster med kolinlagring.!

Per Rudengren 2022-03-10

rs M PA Olluf

Per Rudengren

Från: Malin Hagbardsson <Malin.Hagbardsson@lrf.se>
Skickat: den 9 mars 2022 13:53
Ämne: Välkommen imorgon torsdag på Växtodlingsrådet

Hejsan!

Du är anmäld till morgondagens växtodlingsråd. Vi ser framemot dagen och träffa er alla!

Program

Fika serveras från 9.30 på Franzégatan 1b Stockholm på våning 8.

Kl.10 Välkomna & kort nuläge från respektive organisation

Vad är Carbon Farming?

Erik Karlton, forskare vid Institutionen för mark och miljö på SLU introducerar begreppet Carbon Farming och redogör för kunskapsläget när det gäller kolinlagring i jordbruket.

Vilka politiska processer pågår kring Carbon Farming?

Ingrid Rydberg LRFs Brysselkontor och Hilda Runsten Miljö och Energi LRF

Hur kan affärsmodeller se ut för kolinlagring?

Max Schulman från MTK Finland håller i en diskussion hur möjligheterna för att få ekonomisk ersättning för det bundna kolet ser ut.

Lärdomar från Svensk Kolinlagrings pilot - 40 gårdar testar kolinlagring

Jessica Johansson Svensk kolinlagring

Paneldiskussion - Kolinlagring i jordbruket

Kl 15 Avslutas dagen med fika

Hälsningar, Lars Bäckstedt Ordförande LRF Växtodling

VÄXTODLING

Sakråd med Regeringskansliet den 26 januari 2022

09.30-12.00

Anna-Caren Säterberg: Högre kostnadsläge, större jordbruksföretag, ökad export, långsiktighet med CAP, strategisk plan nu inlämnad för granskning av EU, mer miljö o klimat, öka produktionen, tydliga förenklingar, 4,3 Mdkr i nationella stöd, grön omställning.

Jordbruksverket, Bengt Jonsson: Mål 1, höjda investeringsstöd, kompetensutveckling, kompensationsstöd, särskilt stöd för nötkreatur, inkomststöd minskas, minus ca 25%, blir ca 1500:-/ha, stödrätter försvinner, stora jordbruk -10% över 60000 euro. Nötkreatursstöd, inga större ändringar, 90 euro per djur över 1 år, kompensationsstödet, högre stöd och områdena justeras, investeringsstöd, ökad budget, men minskad stödnivå från 40 till 30%, maxbeloppet höjt till 2,4 respektive 3,2 miljoner, främst för unga jordbrukare. Samarbete, kompetensutveckling blir ökad finansiering.

Jordbruksverket, Emma Svensson+1: Mål 2, höjda ambitioner, mellangrödor, höjda ersättningar naturbetesmarker, förenklingar. Fånggrödor 1500:-/ha, vår bearbetning 700:-/ha, 1-åriga. Precisionsjordbruk 250:-/ha, växtodlingsplan, balans, markkarta, gödselanalys, zon 2 m. runt brunnar. Mellangröda 1300:-/ha, ej område 1 till 5. Ekologisk produktion, varierande stöd, all brukad areal, 1-årig, djurersättningen höjs med 100:-/de. Skyddszoner från 20 meter 10 meter, höjs från 7000 till 10000:-/ha. Våtmarker, inga ändringar. Betesmarker, särskilda skötselvillkor försvinner, allmän skötsel + 550:-/ha, särskild skötsel + 750:-/ha, ej myrmarker får stöd. Investeringsstöd vattenåtgärder, kalkfilterdiken, dammar. Kompetensutveckling, ökad budget.

Jordbruksverket, Paci Kemi: Mål 3, höjd stödnivå startstödet, högre ersättning till djurvälstånd, livsmedel diversifiering? Unga jordbrukare ökad areal från 90 till 200 ha. Startstöd, höjs från 250 till 300 tusen. Leader, mycket pengar... Diversifiering av företag. Kompetensutveckling större projekt. Djurvärldsfärdersättningar höjda ersättningar.

Jordbruksverket GD, Kristina Nordin: Vad händer nu, strategiska planen godkänns i höst, nationella regelverk, klart Q1 2023, vad händer med budgeten i höst? Dialog med näringen, samverkan med övriga stödmyndigheter. Strategiska planen är ett steg i rätt riktning med ökad fokus på miljö och klimat.

Uppsummering Tobias Olsson Näringsdepartementet

2022-01-26 PR

REMISSVAR

2021-11-03

Miljödepartementet

Synpunkter på Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:51 (M2021/01219)

Svenska Vallföreningen hävdar grovfoderodlarnas intressen, verkar för ett lönsamt utnyttjande av grovfoderväxter och bete samt påverkar och stödjer forskning, försök och rådgivning på vallområdet. Vi är en ideell förening med cirka 2 000 medlemmar bestående av lantbrukare samt tjänstemän inom privat och offentlig verksamhet. Vi har 16 lokalföreningar i landet.

Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:51 (M2021/01219) utgörs av en mycket omfattande utredning och förslag till hur artskyddet ska tillämpas. En av tänkbara konsekvenser synes vara att införa begränsningar för hur odling och skötsel av gräsmarker (vallfoder) får utföras. Det gäller framförallt tolkningen av oavsiktligt störande eller dödande av djur till följd av verksamhet på arealer där det odlas vallfoder. Detta kan ske vid tidig skörd av vallfodret.

Då detta kan få långtgående konsekvenser anser Svenska Vallföreningen det viktigt att belysa vad vallodling är, hur den utförs idag, samt varför. Vi vill påpeka att en begränsning av skördesystemet för vallfoder står i konflikt med vår strävan att erbjuda våra djur ett naturligt foder och att det även står i konflikt med andra målsättningar som giftfri odling, biologisk mångfald och konkurrens om föda för humankonsumtion.

Sammanfattning

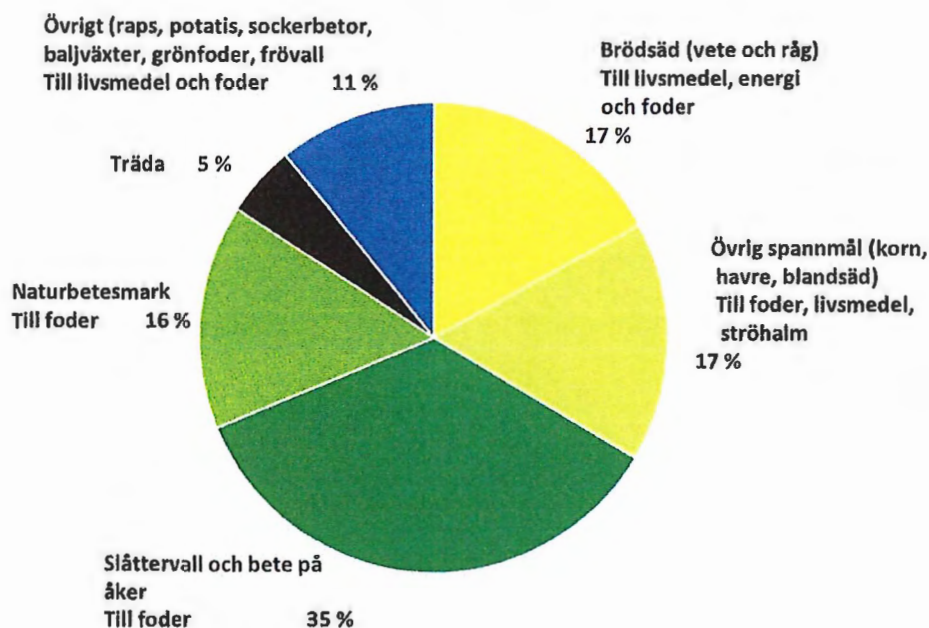
- ❖ Tidigt skördat vallfoder utgör den naturliga dieten för idisslande nötkreatur som kor, får och getter. Senare skördat vallfoder leder till ökad förbrukning av kraftfoder.
- ❖ Vall är en viktig del i växelbruk med spannmålsodling. Vallen använder mindre kemisk bekämpning än spannmål och leder till större kolinlagring och bättre bördighet.
- ❖ En begränsning av vallodlingen leder till färre nötkreatur och får. Detta leder till färre betesdjur och att naturbetesmarker försvinner med negativa effekter på biologisk mångfald och fågelliv som lever i dessa biotoper. Upphört bete och slätter hotar 830 arter enligt rödlistan.
- ❖ Tidig vallskörd utförs på uppskattningsvis ¼ av den totala vallarealen och är av avgörande betydelse för att kunna bedriva mjölkproduktion med lönsamhet i Sverige. Mjölkproduktionen utgör en tredjedel av jordbrukssektorns förädlingsvärde i Sverige (SCB, 2021).
- ❖ Bioraffinaderier har börjat använda tidigt skördad vall för framställning av högvärdigt proteinkoncentrat som alternativt proteinfoder även till icke gräsätande djur som gris och höns. Tidigt skördat vallfoder har på så sätt stor potential som inhemsk proteinkälla och energisubstrat.

BAKGRUND

Vallfoder – en central gröda som odlas på hälften av Sveriges jordbruksmark

Vallfoder består av olika gräsarter som timotej och ängssvingel oftast i samodling med olika baljväxter som klöver och lusern. Den odlas dels på åkermark, dvs. i en växtföljd där vallen vanligen odlas omväxlande med spannmål på samma mark. Dels odlas den på s.k. naturbetesmark där vallen ligger stadigvarande år efter år. Fördelningen mellan olika grödor illustreras av figur 1.

	Hektar	%
Brödsäd	507504	17
Fodersäd	492855	17
Vallfoder	1050079	35
Bete	463520	16
Träda	146016	5
Övrigt	324811	11
Totalt	2984785	

Figur 1. Användning av svensk jordbruksmark 2021. Totalt ca 3 miljoner hektar. Källa: Jordbruksstatistisk sammanställning. Sveriges officiella statistik.

Vallen odlas som foder till våra gräsätande husdjur, som nötkreatur (mjölk- och köttkor), får, getter och hästar. Den allra största mängden är vinterfoder och bete till nötkreatur och hästar.

Naturbetesmarker skördas vanligen inte utan där betar djuren på sommaren. Dessa marker omfattas av extensiva skötselåtgärder där djurens bete är centralt för att de inte ska förbuskas och växa igen.

Vallen på åkermarken odlas mer intensivt då den plöjs och sås om med jämna mellanrum, skördas 2–4 gånger per sommar och gödslas med mineralgödsel vid konventionell drift (28 % av naturbetesmarken och 24 % av vall på åker var 2021 under ekologisk drift utan mineralgödsel). I Sverige är vegetationsperiodens längd (över 5°C i dygnsmedeltal) 150–200 dagar (norr till söder) och över hälften av årets dagar är vi därför beroende av att utfodra djuren med ett skördat foder.

De gräsätande djuren kan utfodras med både grovfoder och kraftfoder. Det vanligaste grovfodret är vallfoder och det är det foder som dessa djurslag ursprungligen livnär sig på. När det gäller det naturliga beteendet söker sig djuren alltid till unga bestånd av växten. Ju äldre växten blir desto mer vedartad och svårsmält blir den och innehåller därmed mindre näring

för djuren. Om man skördat ett vallfoder i ett sent utvecklingsstadium får man därför komplettera dieten med kraftfoder för att öka näringsintaget så det motsvarar djurets kapacitet att växa, mjölka eller, för hästen, att springa fort.

I gamla tider slog man vinterfodret vid ett ganska sent utvecklingsstadium. Gräset hade hunnit gå i blom och i Mellansverige motsvarade det en höskörd någon eller några veckor efter midsommar. Anledningen var att höskörden var mycket arbetskrävande och man väntade tills grödan vuxit färdigt så man fick in en så stor skörd som möjligt. I takt med ökad kapacitet hos djuren genom avelsframsteg ökade man successivt kraftfodergivan till djuren för att näringsförsörja dem. Detta skapade en rutin att utfodra allt större mängder kraftfoder under mitten av 1900-talet.

De senaste 30 åren har emellertid en motsatt utveckling tagit fart. Den stora användningen av kraftfoder till nötkreatur, får och häst, har ifrågasatts allt mer. Det har handlat om allt ifrån stor användning av importerat sojamjöl som hotar regnskogen till att djuren konsumerar spannmål och annat som istället kan ätas av människor. Andelen grovfoder till djuren har stadigt ökat och kraftfoderandelen har minskat. Den starkast bidragande orsaken till detta är att man övergått till allt tidigare skörd av vallfodret. Lagerhållning genom ensilering istället för hö samt teknisk utveckling har möjliggjort att man skördar vallen två, tre eller fyra gånger istället för bara en gång på sommaren. Man får mycket mindre mängd vid varje skörd, men koncentrationen av både energi och protein blir betydligt högre därför att växten är i ett betydligt tidigare utvecklingsstadium när den skördas. Vi lyckas skörda vallen i det stadium som djuret själv skulle välja och kan erbjuda djuren ett foder som motsvarar ett färskt vårbete hela året runt. Vi kan på det sättet kraftigt minska eller helt ta bort behovet av kraftfoder till mjölkorna, till de växande tjurarna, till digivande tackor och till växande lamm.

Den tidiga skörden av vallfoder har också lett till nya användningsområden för vallfoder. I testanläggningar (storskalig testanläggning finns i Danmark) har man börjat att utfodra med vallfoderprotein till grisar och höns. Dessa djur är inte gräsätare, men genom att skörda vallen tidigt och separera proteinfraktionen i speciella bioraffinaderier framställer man ett proteinkoncentrat som helt kan ersätta t.ex. det importerade sojamjölet till dessa djur. En del av de övriga fraktionerna kan då ge substrat för biogasproduktion.

Detaljer om värdet av vallfoder och skördetidpunkt

Ett vallfoder som skördas tidigt (maj-juni) innebär att energivärdet är högt och att proteinhalten är hög. Det kan därmed tjäna som enda eller helt dominerande foder till högmjölkanande kor i början av laktationen, till snabbväxande köttjur, till digivande tackor och till växande lamm. Som ett exempel kan nämnas att ett vallfoder skördat sista veckan i maj som utfodras till en mjölkko kan räcka till en daglig produktion på 20 kg mjölk. Skördas samma vall efter midsommar räcker den till en produktion på 7 kg mjölk. Alla kategorier av gräsätande djur behöver dock inte denna kvalitet. Exempel på djurslag som inte behöver så högt näringsvärde är hästar som inte växer, diar eller tränas hårt, dikor under hela året då de inte ger di, sinkor, kvigor m.fl. Därför sker en stor del av vallskörden vid senare tidpunkter för att få ett foder mer anpassat till dessa djurs behov. En överslagsberäkning ger att ca 30–40 % (ca 367 000 ha) av vallarealen på åker skördas i ett tidigt utvecklingsstadium medan 60–70 % (ca 683 000 ha) kan skördas senare. Tillsammans med all naturbetesmark (463 000 ha) utgör den areal som skördas tidigt 24 % medan resterande 76 % av all gräsmark (naturbetesmark + vall på åkermark) redan idag skördas vid senare utvecklingsstadier.

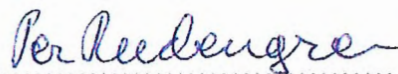
10 M. Claf RR

Mjölkproduktionen utgör en tredjedel av jordbrukssektorns totala förädlingsvärde och är av central betydelse för såväl arbetstillfällen som självförsörjningsgrad av livsmedel, speciellt protein. En återgång till odling av vallfoder med skördetider som i mitten av 1900-talet skulle innebära en väsentligt minskad avkastning hos korna alternativt en väsentligt förhöjd kostnad för inköp av kraftfoder. I båda fallen skulle detta innebära en försämrad ekonomi i en redan ekonomiskt ansträngd sektor. Detsamma gäller nötköttsproduktionen och uppfödningen av lamm. Speciellt utsatta är de gårdar som driver ekologisk produktion. Där ger de ekologiska reglerna mindre möjlighet till kompensation med kraftfoder, och en lägre näringskoncentration i vallen leder omedelbart till mindre produktion av mjölk och kött samt sämre ekonomi. Detta medför sannolikt att många företag upphör med produktionen och vi står inför en ny dramatisk nedgång i antalet gårdar och djur. Det är en negativ utveckling när det gäller användningen av den svenska åkermarken.

Samma åkermark alternerar mellan vall- och spannmålsodling. Medan spannmålsodlingen kräver mer bekämpning av ogräs och skadegörare sker i princip ingen kemisk bekämpning i vallen. Avbrott med vall i en växtföljd leder också till mindre behov av kemisk bekämpning i de andra grödorna i rotationen. Genom biologisk kvävefixering av baljväxter i vallen minskar behovet av mineralgödselmedel till vallen och produktionen i efterföljande grödor ökar. Vallen leder dessutom till en större kolsänka. Femhundra kg kol per hektar, motsvarande 1,8 ton koldioxid, leds ner i marken varje år marken täcks av en intensivt odlad vall. En minskning av antalet nötkreatur och får leder i sin tur till att färre betesmarker hålls öppna och att naturbetesmarkerna växer igen. Minskade arealer som hålls öppna utgör det största hotet mot väldigt många av alla de arter artskyddsdirektivet avser att skydda.

För Svenska Vallföreningen

2021-11-03

Per Rudengren

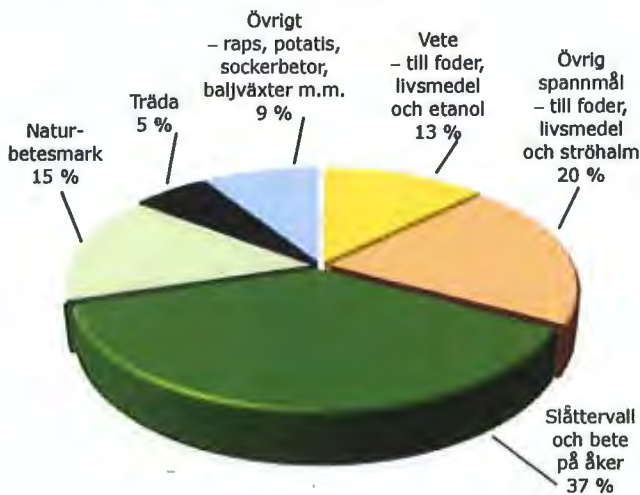
Vall och betesdjur – för livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och miljö

Vall på åker och naturbetesmark samt betande djur är nödvändigt för att bevara och förstärka odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster, såsom livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, bördighet och en levande landsbygd.

Naturbetesmarker och vallar är fördelaktiga för klimatet eftersom de tar upp koldioxid ur atmosfären och fastlägger kol i marken, samtidigt som de producerar foder till djuren. För att kunna hålla djur på betesmark under sommaren måste vinterfoder produceras och skördas vid vallodling på åker. Vallarna har avgörande betydelse för markens bördighet och för att kunna skapa bra växtföljder som minskar problem med ogräs och skadegörare samt ökar efterföljande gröders produktion.

Slåttervall, bete på åker och naturbetesmark omfattar cirka hälften av Sveriges jordbruksmark (figur 1). Till skillnad från ettåriga grödor utnyttjar vallen hela odlingssäsongen och växer långt in på hösten för att börja växa igen tidigt på våren. Vall är ingen enskild art, som ärt eller havre, utan består oftast av ett antal olika vallväxter – gräs, baljväxter och örter. Dessa kan kombineras för skilda ändamål såsom bete på åker, slåtter, gröngödsling eller energiproduktion. Oavsett typ av vall och användningsområde har vallen flera egenskaper som är positiva för växtodling, miljö, klimat och försörjningsläge.

De betande djuren har en sofistikerad och ändamålsenlig matsmältning för att omvandla naturresurserna gräs, örter och löv till näringsstäta, proteinrika livsmedel som tillsammans med vegetabilier ger en balanserad kost för människor.

Figur 1. Användning av jordbruksmark i Sverige, år 2018 (totalt ca 3,0 milj. ha). Sammanställt av Rolf Spörndly, SLU. Data från Jordbruksstatistisk sammanställning 2019, Jordbruksverket samt Statistiska Centralbyrån.

Foto: Therese Eriksson, Farmphoto

Djur ger högvärdiga livsmedel och ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är produkter och tjänster som naturens ekosystem möjliggör för mänskligheten att använda. Ekosystemtjänsterna är grunden för matproduktion, livsmiljö, välfärd och samhällsekonomi. Begreppet är ett förhållandevis modernt, populärt miljöbegrepp för en gammal sanning. Flertalet av ekosystemtjänsterna är beroende av att det finns aktiva, lönsamma lantbruk som genererar sysselsättning utanför städerna.

En vallbaserad produktion har potential att gynna flera ekosystemtjänster i hela landet. En levande landsbygd med betesmarker, vallodling och djur producerar bra livsmedel och främjar samtidigt biologisk mångfald, markbördighet och kolinlagring. Det öppna landskapet med betande djur är också oundgängligt för livs kvaliteten och för andra viktiga ekosystemtjänster – såsom att synliggöra historiska kulturspår och ge förutsättningar för hästhållning, friluftsliv, rekreation, turism, lärande och hälsa.

Förlorar biologisk mångfald utan bete

Vid beräkning av hur mycket olika livsmedel inverkar på miljön är det viktigt att se till helheten. Klimatpåverkan är inte den enda miljöfrågan som avgör mänsklighetens fortlevnad. Att bibehålla och stärka den biologiska mångfalden är en minst lika stor global utmaning som klimatförändringar.

De svenska naturbetesmarkerna tillhör de artrikaste i världen, och för att bevara denna biologiska mångfald är betesdjuren oersättliga. En mängd marker i Sverige skulle vara igenvuxna om husdjur inte hävdade dem. En studie¹ vid Sveriges

¹ Spörndly, E. & Glimskär, A. 2018. Betesdjur och betestryck i naturbetesmarker. Sveriges Lantbruksuniversitet. Rapport 297.

lantbruksuniversitet, SLU, visar att 60–70 procent av den undersökta arealen naturbetesmark betades av nötkreatur – av såväl mjölk- som köttträs – medan hästar och får betade knappt 10 procent vardera, och övrig mark betades av mer än ett djurslag tillsammans. I studien konstaterades också att betesmarker försvinner oroande snabbt.

Naturbetesmarker – men också bete på åker – utgör livsmiljö för mängder av olika växter, insekter, maskar, svampar och fåglar, vilka alla fyller viktiga funktioner i ekosystem och livsmedelsproduktion. En enda komocka ger under nedbrytningen till växtnäring betingelser för mängder av arter med de mest skiftande uppgifter. Många blommor är helt beroende av djurens bete och tramp. De blommande arterna är i sin tur nödvändiga för pollinerande insekter såsom bin och humlor, vilka är en förutsättning för goda skördar av åkergrödor, frukt och bär. Gräsmarker är också oundgängliga för flera naturliga fiender till skadedjur på åkermarkens grödor. All livsmedelsproduktion hänger ihop i en helhet, och en stor variation av växter, insekter och djur ger bättre fungerande och stabilare ekosystem.

För att kunna bibehålla en kontinuerlig hävd av betesmarker med husdjur måste vinterfoder produceras på slättevall på åker under växtsäsongen. All vallodling är således betydelsefull och bidrar på olika sätt till den biologiska mångfalden – ett faktum som inte kommer fram så ofta.

"Naturvärdena i dagens odlingslandskap är resultatet av hur det har brukats av människan under flera tusen år. En stor del av våra växt- och djurarter finns i slätter- och betesmarker samt i åker- och vägrenar, åkerholmar, våtmarker och andra småbiotoper. Många av dessa miljöer och äldre jordbruksbyggnader har också kulturhistoriska värden eftersom de ger en bild av hur våra förfäder levde och brukade odlingslandskapet.

Den biologiska mångfalden och kulturmiljöerna är beroende av ett fortsatt jordbruk, men också av vilka metoder som används. Bland annat är betande djur en förutsättning för att bevara artrika betesmarker."

Ur: Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet "Ett rikt odlingslandskap".

² Poeplau, C., Bolinder, M.A., Eriksson, J., Lundblad, M. & Käätterer, T. 2015. Positive trends in organic carbon storage in Swedish agricultural soils. *Biogeosciences* 12, 3241–3251.

³ Jordbruksverket. 2010. Kolinlagring i betesmarker. Rapport 25.

Vall och bete är klimatsmart

Vall på åker och naturbetesmark tar upp stora mängder koldioxid (CO₂) ur atmosfären och kan öka mullhalten (den organiska kolsubstansen) i jorden. Vallen blir en kolsänka när kolförrådet ökar i marken och binds för lång tid. Vallen har stor potential att bidra till reducering av de ökande halterna koldioxid i luften – både genom den direkta inlagringen av kol i rötter och mark, men också genom den ökade bördigheten vid högre mullhalt. En god bördighet ökar nämligen produktionen av såväl växande biomassa som rötter och skörderester, vilka i sin tur kan öka kolinlagringen i marken.

Det är mycket svårt att med större noggrannhet direkt mäta årliga förändringar i markens kolförråd. Därför används modeller baserade på långliggande fältförsök och markinventeringsdata som visar förändringar över tid. Idag finns det inte någon allmänt vedertagen kolbalansmodell och skattningarna varierar beroende på modell och andra faktorer – till exempel regionala skillnader, jordart, växtföljd och väderberoende mellanårsvariationer. Rapporterade siffror ska således mer betraktas och användas som trender, än att tolkas som absoluta tal för ett specifikt år.

Naturvårdsverket rapporterar årligen förändringar i kolförrådet till FN:s klimatkonvention (UNFCCC) från betesmark respektive jordbruksmark. Betesmark definieras då som mark vilken väsentligen används till bete och inte regelmässigt plöjs (naturbetesmark). Som jordbruksmark räknas all mark som används till växtodling och regelmässigt plöjs – eller som kan plöjas. Förändringar i kolförrådet beroende på vallodling på åker ingår i beräkningen för jordbruksmark.

Forskning visar att driften av åkermarken har stor betydelse för markens kolförråd, och många studier pågår för att utvärdera hur man genom olika produktionssystem kan öka kolförråd och bördighet. En studie² vid SLU visar att den svenska jordbruksmarken har fungerat som en kolsänka de senaste två decennierna beroende på ökad areal av fleråriga vallar.

Intensiteten i vallodling påverkar kolinlagringen. Enligt en rapport³ från Jordbruksverket lagras svenska naturbetesmarker i genomsnitt in något mindre än 100 kg kol per hektar och år i mark, träd och buskar. I samma rapport anges att internationella studier visar att kolinlagring gynnas av produktionshöjande åtgärder och kultiverade vallar kan lagra in betydligt mer.

Kolsänka

Marken blir en kolsänka när det sker en kolinlagring, dvs. när kolförrådet ökar, förutsatt att detta kol binds in för en lång tid.

Kolinlagring (dvs. nettofotosyntes) i växande biomassa på åkermark är endast en tillfällig bindning av koldioxid eftersom det mesta av kolet återgår till atmosfären när biomassan bryts ned.

Kolkälla

När marken odlas kan detta leda till att mullhalten, och därmed kolhalten i jorden minskar. Kolet avgår från åkermarken nästan uteslutande i form av koldioxid, men ibland även som metan. Då blir marken en utsläppskälla eller en kolkälla och dess kolförråd minskar.

Ur: Potentialer för jordbruket som kolsänka, SIK-rapport 2012, 850.

FN:s klimatexpert vill se fler betande köttdjur

– ”Nötkreatur är ett nödvändigt inslag i ett hållbart lantbruk”, säger Annette Cowie som är en av huvudförfattarna bakom den senaste IPCC-rapporten [FN:s klimatpanels rapport].

I rapporten lyfter Annette Cowie fram att jordbruksmarkens potential som kolinlagrare måste tillvaratas i kampen mot klimatförändringen.

– ”När det finns djur i odlingssystemet så underlättar det för lantbrukaren att sluta kretsloppet. Betesdjur ger näring till marken och mularna håller ogräs i schack. Det minskar behovet av både ogräsbekämpning och jordbearbetning med plog”.

Ur: www.landlantbruk.se/lantbruk/fns-klimatexpert-vill-se-fler-betande-kottdjur [2019-10-26]

Vall ger miljövänlig växtodling

Vallen är mycket viktig för att kunna skapa goda växtföljder och öka bördigheten. Den har ett stort förfruktsvärde, och ökar avkastningen i efterföljande gröda jämfört med en växtföljd med enbart ettåriga grödor. På många gårdar har varken vall odlats eller stallgödsel tillförts på flera decennier. På dessa marker finns det stor risk för att multhalt och bördighet minskar.

I dag har många jordar problem med markpackning och dålig struktur. Avsaknad av fleråriga vallar i växtföljden kan vara en av orsakerna till detta. Vallväxterna har ett djupt rotsystem, en del arter har rötter som kan gå djupt ner i alven, vilken på sikt luckras upp.

Vallen konkurrerar bra med ogräs, och de flesta vallar odlas helt utan användning av kemiska bekämpningsmedel. Vid slåtter missgynnas de flesta ogräs.

Till skillnad från ettåriga grödor där jorden årligen bearbetas, behöver vallen endast bearbetas vid anläggning och vallbrott, vilket i regel sker vart tredje till vart fjärde år. Vallarna ger generellt också mindre utsläpp av lustgas än ettåriga grödor som kvävegödslas och kräver jordbearbetning.

Foto: Therese Eriksson, Farmphoto

Vall och bete tar till vara resurser

Jordarten har stor betydelse för vad som kan odlas. Det är endast en mindre del av svenska jordar som lämpar sig för odling av grönsaker, örter och bönor. Det är naturligtvis angeläget att utnyttja dessa goda jordars potential för att producera viktiga vegetabilier – men också för dessa grödor har växtföljd med inslag av vall stor betydelse.

Det är viktigt för miljö och klimat att vi tar tillvara naturresursen åker på lämpligaste sätt. Slåttervall och bete på åker utnyttjar oftast mark som inte lämpar sig för övervägande spannmålsproduktion eller andra ettåriga grödor. Vall och betesdjur dominerar därför i skogs- och mellanbygder.

Naturbetesmarker utgör stora arealer som inte kan brukas alls för livsmedelsproduktion utan betande djur. Det är först via kött och mjölk som vi kan få livsmedel från dessa marker.

Förutom jordart begränsar även läget i vårt avlånga land vad som är möjligt att producera. Vall går dock att odla på alla jordarter, och det är en gröda som utvecklas väl även i de norra delarna av landet. Tack vare gynnsamma temperatur- och ljusförhållanden får vallfodret i Sverige högt energiinnehåll. Sveriges läge och jordar har gjort att vi i årtusenden varit beroende av animalier för att överleva.

Foto: Anna Carlsson

Djurens gödsel viktig i kretsloppet

Med djurhållning och betesdrift sker en ständig återföring av växtnäring till marken. En flerårig vall med djupt rotsystem kan även omfördela viss växtnäring från djupa lager upp till matjorden. En stor del av vallfodrets innehåll av fosfor och kalium återfinns i stallgödseln. Genom att sprida gödseln till vallen kan man få en effektiv näringstillförsel och cirkulering i ett fungerande kretslopp.

Vallen ger möjlighet att sprida gödsel i växande gröda, vilket minskar risken för växtnäring förluster. På minussidan finns risken för ammoniakavgång vid spridning av flytgödsel och urin till vall. Kvävet i stallgödseln finns både i organisk form och som ammoniumkväve. Det organiska kvävet blir upptagbart på sikt och förbättrar därmed markens kvävelevererande förmåga. Ammoniumkvävet är direkt upptagbart för växterna, men avgår också mycket lätt till atmosfären. Optimal väderlek vid spridning är mulet väder med efterföljande regn. Genom att använda och utveckla tekniken med släpslangsspridare och myllningsaggregat kan ammoniakavgången ytterligare reduceras.

Utveckling av teknik för lönsam rötning av stallgödsel till biogas – även i mindre anläggningar – kan ge reducerade utsläpp av kväve och metan samt bidrar till en effektiv resursanvändning.

Mindre läckage och mer näring

Genom att odla vallar med baljväxter kan man få in nytt kväve i systemet tack vare biologisk kvävefixering. Därigenom minskar behovet av handelsgödsel.

Vall är den gröda som orsakar det minsta läckaget av kväve. Genom att den till skillnad från stråsåd, som slutar sitt kväveupptag redan i juli/augusti, finns kvar och tar upp kväve sent på hösten tömmer den näst intill marken på utlakningsbart kväve. Grovt räknat brukar man säga att en flerårig slättervall som gödslas måttligt halverar utlakningen av kväve jämfört med stråsåd. Vallar med stor andel baljväxter läcker mer än rena gräsvallar, men även en vall med mycket baljväxter ger betydligt mindre kväveläckage än en ettårig gröda. Flerårig vall kan utnyttja växttillgängligt kväve effektivare än andra jordbruksgrödor. Ett välutvecklat rotsystem och lång växtperiod möjliggör detta.

Det ur miljösynpunkt mest kritiska momentet i vallodling är då vallen bryts. Därför är det viktigt att satsa på långliggande vallar i god produktion. När vallen ska plöjas upp är valet av tidpunkt viktigt för att minska risken för kväveläckage. Mängden återstående grönmassa vid vallbrottet har stor betydelse för hur stor utlakningen blir. Att skörda vallen innan vallbrottet är en effektiv metod att minska läckaget. Flera andra faktorer såsom vallens sammansättning, förhållandet mellan klöver och gräs samt växtmaterialens ålder har också betydelse för växtnäringens frigörelse. En efterföljande gröda med höstraps är det mest effektiva sättet att ta tillvara det tillgängliga kvävet.

Fosfor utlakas inte från åkern på samma sätt som kväve, då mycket är bundet till markens partiklar. Fosfor förloras därför från åkern när matjorden eroderar, till exempel vid snösmältning eller häftiga regn. Ett av de mest effektiva sätten att hindra erosion är att ha marken bevuxen med en gräsvål.

För tolv år sedan försvann betande djur från den högra sidan, som innan dess betades likt den vänstra sidan.

Foto: Nikla Nilsdotter-Linde

Vall och djur är värdefulla resurser

Vallodling och djurhållning är förutsättningar för ett aktivt brukande i stora delar av landet, för en levande landsbygd och för många ekosystemtjänster. Betande djur är en förutsättning för en rik biologisk mångfald och för att bevara många hotade arter. När antalet nötkreatur minskar och jordbruksmarken inte brukas och skördas aktivt växer den relativt snabbt igen. Den främsta orsaken till en minskad biologisk mångfald i landskapet är idag igenväxning⁴. Det är också viktigt att vi på bästa sätt använder det som produceras – såsom mjölkprodukter och kött. Om vi skulle hålla djur i lantbruket bara för att använda deras gödsel till växtodlingen och tillgodogöra oss deras viktiga miljötjänster, skulle en stor mängd högvärdiga livsmedel behöva kasseras. Det vore varken klimatsmart eller ekonomiskt hållbart. Vallodling och betesdjur är därför värdefulla tillgångar i ekosystemet – det är naturresurser att vårda och värna.

⁴ Artdatabanken, 2015, Sveriges lantbruksuniversitet.

"Jag brukade säga åt mina studenter: Tänk på kon som den bästa kemiska industri som går att få. Den tar förnybara råvaror, gör mjölk och bygger ett nytt exemplar när den åldras."

Nationalekonom Paul Romer, 2018 års nobelpristagare i ekonomi, som fick priset för sin forskning kring innovation och klimat.
Ur: "Snillen spekulerar", SVT1 2018-12-18.

Sammanfattning

Vall på åker, naturbetesmark och betande djur är viktiga. De ger

- odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster
- högvärdiga livsmedel
- biologisk mångfald och bördighet
- en levande landsbygd

Naturbetesmarker och vall är klimatsmart. De

- tar upp koldioxid ur atmosfären
- fastlägger kol i marken
- producerar foder till djuren under sommaren och för vinterns behov

Vallarna har avgörande betydelse för

- markens bördighet
- att kunna skapa bra växtföljder och få mindre ogräs och skadegörare
- att öka efterföljande grödors produktion

Lisbeth Larsson, agr.dr., Tibro
larssonlisbeth52@gmail.com

Svenska Vallföreningen är en kunskapsförening inom områdena vall, grovfoder och bete. Det finns ca 2 000 medlemmar över hela Sverige.

Lantbrukare, rådgivare, forskare och alla andra intresserade av ämnesområdet är välkomna som medlemmar i Svenska Vallföreningen.

Läs mer på www.svenskavall.se

Handwritten signature: M. J. Larsson

Svenska Vallföreningens **Sommarmöte** 22-23 juli

I som vanligt strålande väder (kanske lite alltför strålande för många av våra medlemmar) genomfördes Svenska Vallföreningens traditionella Sommaröte 22-23 juli i Norra Skaraborg på temat "Vallen som motor i landskapet". Ett 60-tal personer med stort vallintresse deltog i mötet som hade Norrqrvarn Hotell och Konferens, som ligger utanför Lyrestad längs Göta kanal, som utgångspunkt för de olika besöken i trakten. På grund av pandemin åkte vi i egna bilar.

Första besöket gjorde vi på Sötåsens Naturbruksgymnasium för att studera deras bioraffinaderi, en försöksanläggning för utvinning av olika fraktioner ur grönmassa och ensilage för utfodring till idisslare och grisar, och kanske på sikt som mänsklig föda. Verksamheten drivs i det treåriga EU-projektet Green Valleys i ett svensk-danskt forskningssamarbete.

På Sötåsen skulle vi också ha fått en demonstration av den nyutvecklade multivallskördaren för olika moment från slåtter till strängläggning. Syftet med den är att undvika jordinblandning, minska jordpackning och bevara baljväxterna i vallen. Maskinen är utvecklad av vår medlem köttproducenten Inge Karlsson, en genom åren flitig deltagare på våra Sommaröten. Tyvärr hade maskinen drabbats av en sönderkörning men vi kunde ta del av videomaterial.

Nästa stopp var Ekby Foder, en hästfoderproducent med 850 ha vall som producerar och säljer grovfoder för alla kategorier av hästar. Intressant var förhållandet till marknaden då man väljer kräsna och resursstarka kunder och att man inte producerar mer än vad man sålt i förväg under vintern utan hellre hackar ned överskott av vall än konkurrerar i en realisation på en överskottsmarknad.

På Ekby Foder har allt foder livstidsgaranti, alla balar är fyrkantiga och allt foder är analyserat med levereras över hela Skandinavien.

Sista stoppet för dagen gjordes på Vadsbo Mjöl. För 20-talet år sedan bildades Vadsbo Växtodling genom att slå ihop mindre jordbruksenheter för att utnyttja stordriftsfördelar. Därefter har man gått vidare i förädlingskedjan med mjölkproduktion. Idag finns 2650 ha åker och 1340 årskor som sköts av ett 40-tal medarbetare. Ägare är åtta lantbrukare i Mariestad, Töreboda och Skövde.

Efter middag, umgänge och övernattning på Norrqrvarn bilade vi ut på Torsö i Väner för besök hos Elisabeth och Hans Thisner på Fågelö Gård. Gården ägs av Skara stift men har under årens lopp haft många olika ägare. Ägarelängden är känd sedan 1312 då biskopen i Skara ägde gården. Till gården hör 175 ha åker och

45 ha naturbeten i ekologisk produktion. Tack vare samarbete med Torsö Mjöl får man in vall i växtföljden och tillgång till stallgödsel.

Torsö Mjöl och familjen Olsson var naturligen nästa stopp, en ekologisk gård med stor avkastning (12 500 kg ECM/år), fyra nya robotar (2 blå och 2 röda) och 350 ha växtodling. Företaget utgör basen för samarbetet med flera ekoväxtodlingsgårdar. Vi tittade på deras betesstrategi och diskuterade svårigheten att kombinera bete med robotmjölkning.

Lunch intogs på Dillö vid Vänerstranden där vi besökte Madeleine Boström och Åke Andersson på Västergården. De kombinerar ekologisk nötköttsproduktion på naturbetesmarker med bo på lantgård, badbalja och köttförsäljning, samt matsrvering som vi fick ta utmärkt del av.

Hos Madeleine Boström och Åke Andersson på Västergården i Dillö intill Vänerstranden skapas mervärden för kunden på olika sätt.

Efter eftermiddagsfika skingrades sällskapet för denna gång för hemfärd. Vi konstaterade att vi bjudits på en intressant mix av företagande på landsbygden med vallen som gemensam resurs. Vi fick också höra många egna observationer och slutsatser om odlingen som ofta kan bekräftas eller avfärdas med forskningsresultat. Mera forskning och försök kring vall- och betesfrågor efterlystes dock. Vi tackar Skaraborgs vallförening för ett spännande och perfekt genomfört program med ordföranden Sofia Kämpe i samverkan med sin styrelse och övriga medhjälpare.

Anders Carlsson, Skogsgård visade hur han praktiskt kan hålla koll på tillväxt och avkastning i sin betesvall.

Lars Jakobsson, Blyberga, tel: 070-648 27 22,
e-post: lars.blyberga@outlook.com

Sommarmöte i vallföreningen

SVENSKA VALLFÖRENINGEN höll sitt traditionella Sommarmöte den 22-23 juli i Norra Skaraborg på temat "Vallen som motor i landskapet". Så här skriver Lars Jakobsson från Svenska vallföreningens styrelse om dagarna, som prickade in ett strålande väder.

"Ett 60-tal personer med stort vallintresse deltog i mötet som hade Norrvarn hotell och konferens, utanför Lyrestad längs Göta kanal, som utgångspunkt för de olika besöken i trakten.

Mötet bjöd på en mix av teori och praktik med föreläsningar om att förädla råvara från vallen, som i bioraffinaderiet på Sötåsens Naturbruksgymnasium.

I den praktiska delen gjordes studiebesök på olika gårdar för att belysa betydelsen av samverkan mellan olika

Foto: Nilla Nilsson-Linde

produktionsgrenar i lantbruket som förädlar vall, exempelvis samarbete om utbyte av vall och stallgödsel mellan spannmåls- respektive mjölkgård."

● Madeleine Boström och Åke Andersson på Västergården i Dillö har ekologisk nötköttproduktion på naturbetesmarker, Bo på lantgård, badbalja, köttförsäljning samt matservering.

MinGård®

- Framtidens managementverktyg

Vi är 3 200 mjölk- och köttföretagare som använder MinGård®. Mobilanpassat, användarvänligt, alltid tillgängligt online med automatisk rapportering direkt in till CDB.

Med uppgifter från kodatabasen har du i MinGård en världsunik samling data som är kvalitetssäkrad, säkert lagrad och som du dessutom själv äger.

Läs mer på vxa.se/mingard

"MinGård är ett smidigt system som spar tid för oss. På Flaka Mjolk använder vi data från både mjölkrobot och från MinGård.

Vi har en koppling mellan systemen som kallas NCDX och det gör att jag kan rapportera på ett ställe men informationen blir tillgänglig i båda systemen. Både enkelt och smidigt."

Sofia Nilsson, Flaka Mjolk

ICAR garanterar
kvalitetssäkrad datainsamling

